

Psalm 16:3,6 – waarom die puntjes, (...)?

Eerst de vertaalde tekst:

- 3 Aangaande die 'heiligen'
– althans, degenen die op aarde zijn –
en die 'edelen van (...)':
o ja, op zich staan zij mij zeker aan,
- 4 maar talrijk [als hun beelden] zijn hun smarten;
maar al te gretig gaan ze achter een ander weer aan.
Welnu, hun drankoffers van bloed zal ik zeker niet plengen
en over mijn lippen doe ik hun namen niet gaan.
- 5 O Jehovah, over het mij toebedeelde landsdeel, mijn beker,
degene die mijn lot bepaalt, dat bent U.
- 6 De meetsnoeren vielen mij op genoeglijke plaatsen,
zelfs het 'bezit van (...)', o dat bevalt mij beslist.

De vraag is dus, waarom die puntjes? Het antwoord is: dat is precies wat er in het Hebreeuws staat.

Hieronder de transliteratie met woord-voor-woord vertaling.

li.q.dooSJiém aSJér-baa.áareTS héemaah	3	tot heiligen die in/op de aarde zichzelf
w.adieréei kól-"chef.TSié-váam		en machtigen <i>van</i> - heel mijn behagen in hen
jir.bóe "aTS.vootám	4	talrijk worden hun smarten
a."chéer maahaaróe		een ander zij hebben aangeschaft (vrouw)
bál-asiééh nis.kéiehem mi.dáam		geenszins giet ik uit hun drankoffers uit bloed
oe.vál-eSáa ét-SJ.mootáam "ál-S.faatáai	5	en geenszins neem ik dat hun namen op mijn lippen
jhw h m.náat-"chel.qié w.choosie		Jehovah deel van mijn landsdeel en mijn beker
atáah toomiééh gooraalié	6	uzelf vasthoudend mijn lot
"chavaaliém náf.loe-lié baa.n."iemiém		snoeren zijn gevallen voor mij in de aangename plaatsen
áf-na."chaláat SJaf.ráah "aaláai		zelfs/ook erfdeel <i>van</i> - zij bevalt mij

De twee woorden waar het om gaat zijn hier gecursiveerd:

- a) in vers 3 **adieréei**, 'edelen/machtigen *van*' en
- b) in vers 6 **na."chaláat**, 'erfdeel *van*'.

De woordjes 'van' die hier ook gecursiveerd zijn, zijn de representatie van de vervoeging van het betreffende woord. In het Hebreeuws bestaat de zg. genitief of 'construct state', waarbij twee zelfstandige naamwoorden naast elkaar staan en het eerste woord door een subtiele verandering 'aanleunt' tegen het tweede.

Toegesneden op dit geval:

- a) bij het (meestal mannelijk) meervoud dat normaal gesproken eindigt op **-iém** (bv. **adieriém**, ‘edelen/machtigen’) is de uitgang in de ‘construct state’ **-éei** (bv. **adieréei ha-áreTS**, ‘machtigen van het land’),
- b) bij het (meestal vrouwelijk) enkelvoud dat normaal gesproken eindigt op **-áah** (bv. **na.”chaláah**, ‘erfdeel/bezit’) is de uitgang in de ‘construct state’ **-áat** (bv. **na.”chaláat ha-mélech**, ‘bezit van de koning’).

Het bijzondere in déze teksten in Psalm 16 is dat de vervoeging die aankondigt dat er sprake is van een ‘construct state’ er wél is, maar dat het verwachte zelfstandige naamwoord dat daar dan bij zou moeten horen er niét is.

De vraag is natuurlijk wat de reden daarvoor zou kunnen zijn. Er wordt wel geopperd dat de overgeleverde tekst beschadigd is. Friedrich Baethgen schrijft hierover in *Handkommentar zum Alten Testament – die Psalmen*:

— ‘Allein der Satz, wie er dasteht gibt kein Sinn. **kól-"chef.TSié-váam** hängt in der Luft, und es fehlt der Nachsatz. Dass die Stelle korrumpiert ist, wird allgemein anerkannt, aber die Restaurationsversuche sind bei allen Auslegern verschieden. Dies rührt daher, dass man zu Konjekturen greift ohne die Texteszeugen befragt zu haben.’

Een paar vertalingen van 16:3:

Statenvertaling:	... en de heerlijken, in dewelken al mijn lust is.
Van der Palmvertaling:	... en de edelsten, waaraan ik al mijn vreugde zie.
NBG:	... zij zijn de heerlijken in wie al mijn welbehagen is.
NW:	Zij ja, de majestueuzen, zijn het in wie al mijn welbehagen is.
Herzien NW (2017):	... de machtigen, geven me veel vreugde
Soncino – The Psalms:	... they are the excellent in whom is all my delight.
A.C. Feuer - Tehillim:	... all the mighty – all my desires are due to them.
Gerhardt/van der Zeyde:	... deze machten, – ik kan daarin mijn vreugde niet vinden.
Willibrordvertaling (1996):	... die machtigen op wie ik eens zo gesteld was:
Naardense Bijbel:	... machtigen in wie al mijn behagen is.
NBV:	... de machten die ik vereerd heb ...
NIV:	... they are the glorious ones in whom is all my delight

De meesten negeren de afwijking zo te zien en lezen het als een gewoon meervoud. Twee van deze vertalingen geven door middel van een gedachtenstreepje aan dat de tekst niet compleet is. In deze vertaling volg ik ook de geboden tekst, maar markeer nog iets duidelijker dat er iets ontbreekt, ‘edelen van (...)’. Daarmee ga ik ervan uit dat de omissie wellicht bewust is. Vers 4c is te zien als als een indicatie in die richting; daar zegt de psalmist dat hij 'hun namen niet over zijn lippen zal laten gaan'. Heeft hij in vers 3 de naam niet *wíllen* noemen?

Ik zie vers 3 en 4 in ieder geval als een geheel, waarbij de betiteling 'heiligen' en 'edelen' cynisch zijn bedoeld. De psalmist wil immers niets met ze te maken hebben, hoe vriendelijk ze ook zijn. Opvallend is ook dat het tweede zinsdeel zo verschillend worden weergegeven; **kól-"chef.TSié-váam**, letterlijk 'heel mijn welbehagen is in hen' is gezien de context vertaald met 'op zich staan zij mij zeker aan'.

Vers 4a is in dit verband ook interessant:

jir.bóe "aTS.vootám a."chéer maahaaróe, hier weergegeven als volgt: maar talrijk [als hun beelden] zijn hun smarten; maar al te gretig gaan ze achter een ander weer aan. Een aantal vertalingen ter oriëntatie:

- Statenvertaling:** De smarten dergenen, die eenen anderen *god* begiftigen, zullen vermenigvuldigd worden; ...
- Van der Palmvertaling:** Zij vergaderen zich rampen in menigte, die eenen ander huldigen; ...
- NBG:** Velen zijn de smarten van hen die dingen naar de gunst van een anderen (god); ...
- NW:** De smarten worden vele voor hen [die], wanneer er iemand anders is, zich werkelijk [achter hem aan] haasten.
- Herziene NW (2017):** Wie andere goden achterna lopen, wacht veel verdriet.
- Soncino– The Psalms:** Let the idols of them be multiplied that make suit unto another; ...
- A.C. Feuer - Tehillim:** May their sorrows multiply, they who hurry after another; ...
- Gerhardt/van der Zeyde:** Hún afgoden zijn zonder tal, en ieder haast zich tot hun dienst; ...
- Willibrordvertaling (1996):** 'Ontelbaar is rampspoed en ontelbaar is de pijn van degenen die zich naar vreemde goden haasten ...
- Naardense Bijbel:**
- NBV:** Overvloedig worden de smarten van hen die zich haasten achter een ander: ...
- NIV:** 'Wie u volgt, wacht veel verdriet.'
- The sorrows of those will increase who run after other gods.

Het eerste gedeelte: **jir.bóe "aTS.vootám**, 'talrijk worden hun smarten'; **"aTSévet** is 'pijn, smart', maar het is verwant aan **"aaTSáav**, 'beeld/afgod'. Dat lijkt, gezien de context, een woordspeling die expliciet is gemaakt door dat tussen rechte haken te omschrijven: '[als hun beelden]'.

Het vervolg, **a."chéer maahaaróe**, is ook interessant. De werkwoordsvorm **maahaaróe** (een vervoeging van de standaardvorm, Qal, van het werkwoord **maahár**) is in dit verband ook van betekenis.

- Benjamin Davidson geeft in *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon* twee betekenissen voor dit werkwoord:
 - *to haste, hasten* Ps. 16. 4
 - *to purchase a wife, by a dowry or present to the father.* Ex. 22.15
- Gesenius maakt in *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* ook melding van Psalm 16:4, maar rangschikt het onder de andere categorie: "umwerben, obschon sonst die Gottheit als der männliche Teil betrachtet."
- Ook Fürst noemt in *Hebräisches und Chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* Psalm 16:4 onder de betekenis: : "eintauschen, durch Gabe eine Frau, d.i. heiraten Ex. 22,15; eintauschen, einen Götzen Ps. 16,4."
- Koehler / Baumgartner geeft in *Lexicon in Veteris Testamenti Libros* plaatst in afwijking Psalm 16:4 onder de betekenis: "gegen das Heiratsgeld erwerben".
- Brown/Driver/Briggs noemen in *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* als betekenis

van **maahár** onder andere: 'acquire by paying purchase-price' en noemen Psalm 16:4 als volgt: "usu. *obtain* another *in exchange* (or, by paying a price ...) but txt dub."

- Lisowsky's *Konkordanz zum Hebräische Alten Testament* plaatst bij **maahár** Psalm 16:4 eveneens onder dezelfde noemer als Ex. 22:15, met als betekenis (d/e/l): "ein Weib kaufen / to purchase a wife / emere uxorem."

Alle teksten die **maahár** gebruiken in de veel voorkomende betekenis 'haasten' zijn niet de standaardvorm (Qal), maar zijn de intensieve voerm (Piël); Psalm 16:4 (en Qal-vervoeging) valt daarom dus niet in die categorie. Als het bovenstaande correct is, dan zou de betekenis van Psalm 16:4 zijn dat er een relatie wordt aangegaan met een ander, een andere 'god'.

Maar zoals hierboven is getoond, volgen veel vertalingen toch de betekenis van 'haasten' - een associatie die, gezien de klankverwantschap, ook voor de oorspronkelijke lezer relevant zal zijn geweest. De dubbelzinnigheid die dan in tekst aanwezig lijkt te zijn, is verwoord door het: 'maar al te gretig gaan ze achter een ander weer aan'. Daarmee wordt het overspelige karakter van de afgoderij gestipuleerd. De psalmist wil daar niets mee van doen hebben.

Tot slot vers 6. De verzen 5 en 6 horen bij elkaar. Het gaat nu over het landsdeel dat de psalmist kennelijk is toegefallen. In vers 6 is er, zoals genoemd, een ontbrekend woord, **na."chaláat**. Velen lezen hierin gewoon 'mijn erfdeel', hoewel dat er niet staat. Dit woord **na."chaláat**, 'erfdeel van ...' veronderstelt ook weer de naam van iemand, een naam die wederom niet wordt genoemd. De meetsnoeren vielen voor de psalmist op aangename plaatsen. Maar wiens bezit was het voordien? Was het van iemand wiens naam niet wordt genoemd? Lijkt niet onredelijk. In die trant is het, conform de keuze in vers 3, vertaald met 'zelfs het 'bezit van (...)', o dat bevalt mij beslist.' Hiervoor pleit mijns inziens ook de aanwezigheid het woordje **áf-**, dat 'zelfs/ook' betekent en direct met **na."chaláat** gekoppeld is: **áf-na."chaláat**. Daarin zit ook een onderscheid opgesloten met het uitgemetene in het algemeen, zoals dat in vers 5 is geïntroduceerd.

Voor het laatst bijgewerkt: 6 mei 2019